

Iurie LARII, doctor în drept, conferențiar universitar,
prorector pentru știință al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
Mihail DAVID, doctor în drept, vicepreședinte IPA,
prodecan al Facultății de drept și administrație publică
a Universității „Spiru Haret” din Constanța, România

INFRAȚIUNEA DE SPĂLARE A BANILOR CA FORMĂ DE MANIFESTARE SPECIFICĂ CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE CU CARACTER TRANSNAȚIONAL

Activitățile care constituie fenomenul criminalității organizate au un caracter secret și bine organizat, din care cauză realizează un impact social deosebit de negativ, în multe state el constituind „cancerul perfid”, care vlăguește puterea societății, amenință integritatea guvernelor, determină creșterea taxelor care se adaugă la prețul mărfurilor, periclitează siguranța și locurile de muncă ale cetățenilor, aduce daune agenților economici aflați în competiție, poate controla sindicatele, în final realizând o puternică influență asupra economicului, socialului și mai ales politicului¹.

Se poate afirma că, în prezent, acest flagel s-a extins de la delictele „consecrate” ce se împloteau în mod tradițional cu crima organizată, și anume traficul de droguri sau arme, și asupra altor domenii, precum cel al falsurilor, al infrațiuilor îndreptate împotriva proprietății, al celor din domeniul financiar-bancar, al faptelor ce se comit prin violență și al traficului de ființe umane, respectiv prostituție și proxenetism.

Toate aceste modalități de manifestare a crimei organizate cunosc evoluții îngrijorătoare, fiind deosebit de dificil să se facă lumină asupra adevăratelor dimensiuni.

Crima organizată abordează astăzi, alături de segmentele tradiționale (producția ilegală și traficul de alcool și țigări, jocurile de noroc, prostituția și traficul de ființe umane), noi domenii de mare prosperitate cum sunt: producția și traficul de droguri, traficul de arme și materiale radioactive, contrabanda cu deșeuri toxice, traficul cu opere de artă, traficul cu autoturisme furate, comerț cu animale rare, fraude cu cărți de credit, spălarea banilor murdari². O situație de noutate, exploatată de crima organizată, este micșorarea ofertei mondiale de organe umane pentru transplant. În acest domeniu s-a dezvoltat o piață neagră care exploatează sărăcia, îndeosebi din țările subdezvoltate, iar progresele înregistrate

¹ Gheorghe Nistoreanu, Costică, Păun, *Criminologie*, București, Editura Europa, 2000, pag. 228.

² Costică Voicu, *Banii murdari și crima organizată*, în *Poliția română*, nr.2/1994, pag. 30.

în tehnicile de conservare a organelor prelevate sunt de natură a spori această activitate³.

Astfel, în ceea ce privește traficul de droguri, asistăm în ultimii 15-20 de ani la o generalizare a problemelor legate de acesta, iar situația generală în acest domeniu s-a înrăutățit foarte mult din cauza că nu ne mai confruntăm cu situații particulare, ci cu un fenomen care a cuprins deja toate regiunile lumii. Puterea economică și influența pe toate planurile a cartelurilor drogurilor sunt în continuă creștere, iar odată cu globalizarea consumului de droguri se realizează și o cooperare tot mai strânsă și mai amplă între organizațiile criminale, care ajung să controleze întregi continente.

Referindu-ne, spre exemplu, doar la America Latină, principalii producători de droguri sunt Columbia, Peru și Bolivia, iar Argentina, fără a intra în această categorie, este un uriaș „portavion” de unde pleacă spre diverse colțuri ale lumii aeronave încărcate cu stupefianțe⁴. Drogurile columbiene ajung și în Cuba, ale cărei ape teritoriale servesc drept filieră de export a acestora, cu toate că cei vinovați de trafic de droguri sunt pasibili de pedeapsa cu moartea. Dezvoltarea pieței globale a drogurilor s-a făcut în paralel cu aceea a traficului ilegal de arme, muniții, materiale explozive și uneori radioactive către guverne, mișcări de rezistență, formațiuni de gherilă și trupe de mercenari din lumea a treia și nu numai, prin intermediul comercianților, oamenilor de afaceri și serviciilor secrete care obțin profituri considerabile de pe urma acestor tranzacții.

Aceasta reprezintă o oportunitate perfectă pentru structurile crimei organizate de a interfera și de a-și folosi rețelele, locurile secrete de depozitare și propriii specialiști pentru a obține câștiguri enorme.

Proliferarea traficului de autoturisme furate în ultimii ani a devenit dramatică, în majoritatea țărilor europene, reprezentând cel mai serios segment al crimei organizate după traficul de droguri⁵. Recrudescența deosebită a acestui segment al crimei organizate își are explicația în rentabilitatea furtului de autoturisme, prețul unui autoturism de marcă fiind foarte ridicat, precum și în posibilitatea mult mai redusă ca infractorul să fie prins, deoarece acesta, având la dispoziție autoturismul furat, se deplasează rapid spre unul din punctele de frontieră unde are aranjată, complici fiindu-i vameșii, trecerea într-o altă țară. Un fenomen exploziv, manifestat pregnant după 1990 și care a căpătat un caracter tot mai organizat, îl constituie proxenetismul și prostituția. Cei implicați, profitând de facilitățile obținute prin deschiderea granițelor și libera circulație în cadrul țărilor din Uniunea Europeană, își desfășoară activitatea pe teritoriul unor state unde legislația este îngăduitoare și unde acest fenomen a devenit o adevărată industrie. În această activitate mafiotă, pe lângă prostituție și proxenetism, se practică și comerțul cu copii sub egida adopțiilor legale sau mai puțin legale.

³ Ion Pitulescu, *Al treilea război mondial. Crima organizată*, București, Editura Național, 1996, pag. 10.

⁴ Sergiu Klein, „Droguri pentru dividende politice și economice”, în *Lumea magazin*, nr.7/1999, pag. 28-30.

⁵ Ion Pitulescu, , *op. cit.*, pag. 48.

Orice acțiune ilicită de anvergură ce își propune câștiguri maxime și continuitate în operațiunile întreprinse va atinge, inevitabil, punctul critic în momentul în care se va încerca integrarea profitului în circuitul financiar-bancar.

Se recurge în aceste situații la spălarea banilor care desemnează reinvestirea în afaceri licite a banilor obținuți din afaceri ilicite utilizând, în acest scop, circuite financiare interne și internaționale complicate. În concepția Interpolului, organizațiile criminale ar putea fi clasificate astfel⁶:

- familiile mafiei, în care se găsesc structuri ierarhice, norme interne de disciplină, un cod de conduită și o anumită diversitate de activități ilicite și licite;
- organizații profesionale, ai căror membri se specializează în una sau mai multe tipuri de activități criminale (traficul de mașini furate, laboratoare clandestine pentru fabricarea drogurilor, imprimerii clandestine de monedă falsă, răpiri de persoane pentru răscumpărare, jafuri organizate etc.);

- organizații criminale etnice, ca rezultat al unui concurs de împrejurări, cum ar fi imensa discrepanță a nivelurilor de viață, severitatea excesivă a procedurilor de imigrare, expansiunea geografică, slăbiciunea sau carența legilor (cea mai recent înființată organizație criminală etnică⁷ este cea formată din albanezi care, în urma conflictului militar din Kosovo, a preluat comanda operațiunilor criminale din nordul Italiei unde duc un adevărat război al clanurilor mafioate în încercarea de a înlătura mafia locală⁸);

- organizații teroriste internaționale, care practică asasinatele, deturnările de avioane, răpirile de persoane sub diverse motivații: politice, militare, religioase sau rasiale;

- organizații specializate în reciclarea banilor și care au o clientelă variată: contrabandiști, traficanți de droguri cu milioane de dolari lichizi obținuți din afaceri ilicite și cărora au nevoie să le ofere un caracter de dobândire licită, oameni de afaceri ce încearcă să se sustragă de la plata impozitelor, deținători de fonduri obscure destinate corupției și mituirii etc. În lumea specialiștilor și organismelor internaționale de luptă contra crimei organizate se apreciază că volumul anual al profiturilor obținute de către cele mai puternice grupări criminale depășește cifra de 300 miliarde dolari, ceea ce reprezintă aproape 9% din comerțul mondial.

Așadar, funcționează o imensă economie subterană, un vast spațiu economic și financiar secret, care își dezvoltă permanent puterea, ajungând să reprezinte procente semnificative din produsul intern brut.

Dacă ar fi să prezentăm schematic segmentele cele mai importante ale activității complexe desfășurate de marile organizații criminale, vom observa trei mari secvențe operative:

- *prima* vizează infracțiunile comise prin folosirea violenței cu scopul ca organizația criminală să-și mențină dominația într-un anumit teritoriu ori să se impună în alte spații. Aceasta ar fi componenta primitivă, extrem de dură, care vizează, nu în puține cazuri, atacul violent la adresa autorităților, a cetățenilor, a societății în general;

⁶ Vezi revista *Buletinul poliției*, nr.1/1995, pag. 24.

⁷ Datele sunt preluate din *Buletinul poliției pentru combaterea criminalității economico-financiare*, nr.8-9/1994, București, pag. 25.

⁸ Corneliu Vlad, „Filierea balcanică a drogurilor în tranziție”, în *Lumea magazin*, nr.4/1999, pag. 11.

- *a doua secvență* cuprinde suma tuturor infracțiunilor comise în mod organizat și cu caracter permanent, în fapt un veritabil proces de producție criminală, o industrie a crimei care generează câștiguri fabuloase. Cu riscul de a ne repeta, vom încerca ierarhizarea acestor categorii de infracțiuni: traficul de droguri, actele de mare contrabandă cu o imensă diversitate de mărfuri (cafea, alcool, țigări, armament, explozivi, substanțe radioactive, toxice, autoturisme, confecții, opere de artă, antichități, metale prețioase, blănuri rare etc.), prostituția, pornografia, răpiri de persoane, traficul de ființe umane, șantajul, omorurile la comandă etc.;

- *secvența a treia* este cea a spălării banilor proveniți din crimă.

Acesta din urmă este segmentul cel mai complicat și dificil de finalizat din partea organizațiilor criminale, care utilizează un arsenal sofisticat pentru a penetra circulația financiar-bancară națională și internațională.

În legătură cu acest domeniu al spălării banilor, specialiștii afirmă că apare în scenă o nouă clasă criminală extrem de rentabilă, formată din superprofesioniști care îi ajută și îi tănuiesc pe alți criminali prin intermediul activităților financiare. Acești indivizi corespund prea puțin stereotipului unui criminal al lumii interlope. Ei sunt experți financiari, economiști, avocați, agenți de bursă, precum și membri ai unor profesii legale și nu trebuie să devină direct implicați în activitatea criminală fundamentală, ci doar să tănuiască și să transfere profitul ce rezultă din aceasta⁹.

În ceea ce privește România, se poate afirma că până în prezent crima organizată nu s-a manifestat la intensitatea și amploarea existentă în alte țări ale lumii¹⁰. Aceeași situație este specifică și pentru Republica Moldova.

Prin urmare, suntem de părerea că, pentru a combate eficient crima organizată, demersul autorităților trebuie să se înscrie pe două coordonate importante: crearea și consolidarea cadrului legal și instituțional, iar pe de altă parte, o politică penală adecvată.

În aceste condiții, propunerile cuprinse în proiectul legii pentru modificarea și completarea Codului penal român au fost și sunt încă mai mult decât binevenite.

Această inițiativă, impusă de realitățile românești din ultimii ani, s-a înscris pe linia eforturilor făcute de comunitatea internațională prin intermediul ONU, Consiliului European, Uniunii Europene de a elabora instrumentele juridice necesare contracarării crimei organizate prin armonizarea legislației penale la nivel regional și elaborarea unor politici de prevenire și combatere flexibile și coordonate la nivel internațional.

Perfecționarea legislației este o premisă necesară, dar nu și suficientă pentru consolidarea stării de legalitate¹¹.

Mai rămâne ca organele specializate chemate să aplice aceste dispoziții și să nu fie obstructionate în activitatea de aplicare în concret a legii pentru ca și în Republica Moldova și în România să funcționeze principiul egalității în fața legii penale, iar eforturile de apărare a valorilor societății împotriva diferitor structuri criminale organizate să fie încununat de succes.

⁹ Costică Voicu, *Banii murdari și crima organizată*, op. cit., pag. 59.

¹⁰ Ion Pitulescu, op. cit., pag. 365.

¹¹ Gheorghie Nistoreanu, Costică Păun, , op. cit., pag. 260.